

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:5

Onder redactie van Prof. Dr V. Hepp, Ds K. Schilder, Dr C. Tazelaar en Prof. Dr J. Waterink

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Dr H. E. van Arkel, Utrecht; Dr Henry Boels, Grand Rapids; Ds K. Farnhout, Vriesland; Prof. Dr F. W. Grosheide, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Keizer, De Steeg; Dr R. A. Knoppers, Amsterdam; Dr J. G. Kunst, Arnhem; Dr H. W. Lamm, Assen; Dr C. Lindboorn, Amsterdam; Dr S. O. Los, Gravenhage; Dr J. W. Marinus, Amsterdam; Dr F. C. Meijner, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Ds J. C. Rulmann, Utrecht; J. Strikwerda, Dokkum; Dr J. Thijss, Zwolle; Dr J. Veldkamp, Hilversum; E. Visser, Arnhem; Prof. Dr D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wislenga, Hoofddorp; Mr J. A. de Wilde, Gravenhage.

Adres der Redactie:

Prof. Dr V. HEPP, Van Breestraat 14, Amsterdam.

Drukkers-uitgevers:

OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes.
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f1.25 per drie maanden bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland f7.50 en voor Ned.-Indië f6.— per jaar.
Advertentie: 25 ct. p. regel. — Losse nummers f0.15.

INHOUD: Kerk en Staat, I. — En de Schrift: De Koningsstad — het juiste adres. (Matth. 27:53). — Kerkelijk Leven: Prof. Baitjens scholasticus. Zelfverloochening voor den val. Dr J. C. Bruen + Schismatische psychose. — Geestelijke Adviezen: Christian Science. — Uit het Pol. en Soc. Leven: Medezeggenschap in Gemeentebesturen. — Literatuur en Kunst: De betekenis van Penning's werk. I. — Opvoeding en Onderwijs: De betekenis van Pestalozzi, II. — Zending en Evangelisatie: Psalmen of Gezangen. — Uit de Buitenl. Kerken: Varia. Persoonlijken: Persoonlijken. — Boekbespreking. — Kerkenijvers.

KERK EN STAAT.

I.

Wanneer niemand minder dan de oud-minister Dr J. Th. de Visser een groot werk in drie deelen schrijft over Kerk en Staat en twee van de drie stukken, achtereenvolgens 518 en 508 bladzijden groot, noodig heeft om de geschiedenis van het vraagstuk te tekenen, dan begrijpt ieder, dat het niet de bedoeling kan wezen om in een klein aantal in een weekblad geplaatste artikelen een oplossing te geven van het zoo ingewikkelde probleem, dat „Kerk en Staat” voor onze aandacht roept.

Toch werd niet zonder opzet, maar juist in verband met hetgeen met deze artikelen wordt beoogd, de korte pakkende titel: „Kerk en Staat” als opschrift gekozen. Want het gaat er ons in de eerste plaats om, het vraagstuk nog eens aan de orde te stellen. Zelfs indien straks zou blijken, dat van alles wat hier door ons zal zijn beoogd, weinig of niets meer algemeene instemming vond, dan zouden we toch meenen met het schrijven alleen over de kwestie, iets te hebben gedaan, dat niet alle waarde mist, indien slechts bleek, dat tot nieuwe overweging der bestaande moeilijkheden was opgewekt.

Is niet juist de groote ellende, dat het vraagstuk voortdurend wordt weggestopt? Men spreekt er liever niet over, omdat men het niet goed aandurft. Want komt men op het onderwerp, dan rijzen de moeilijkheden bij tientallen uit den grond. Dan meent de eene partij, dat een aanslag wordt gepleegd op de goederen, die zij thans bezit en de andere partij verklaart zich van tevoren ongezend om als de gelijkwaardige van die en die te worden beschouwd. Het zijn niet zoozeer de staatkundige als wel de kerkelijke hartstochten, die wakker worden.

En toch, het vraagstuk laat zich niet wegdringen. Dat is waarlijk geen wonder. Indien de Kerk is, wat ze naar het Woord Gods is, dan kan ze niet op den achtergrond blijven, dan komt ze telkens naar voren, dan moet ieder, ook de Staat en de staatkunde, met haar rekenen. Wat zullen we er ons dan over verbazen, dat telkens weer, de Anti-revolutionaire partij ondervindt het thans weer, m.n. bij de candidaatstelling voor de Provinciale Staten, factoren van kerkelijken aard zich in de politiek laten gelden?

Maar daarom is dan ook het komen tot meer zuivere toestanden noodzakelijk. Het gaat toch niet aan, dat de Antirevolutionaire partij in en uit den treure verzekert geen kerkelijke partij te zijn en dat er toch telkens, maar dan meer in het verborgene, wil men niet-officieel, met kerkelijke belangen moet worden gerekend. Onder dat alles komt men officieel in zake het vinden van de meest wenschelijke verhouding tusschen Kerk en Staat geen stap verder. Daar is iets tegenstrijdigs in, juist dat geeft moeite. Het zal dan ook noodig zijn, dat van alle zijden nog eens, al is het al honderden malen geschied, over de kwestie wordt gesproken en geschreven, steeds weer, totdat een oplossing is gevonden.

Het is, gelooven we, voor alle dingen noodzakelijk zich rekenschap te geven van den aard van het vraagstuk. Staan we hier voor een politiek of voor een kerkelijk probleem? Wanneer we nu verder kerk en kerkelijk gebruiken, dan bedoelen we dat, het moet om misverstand te vermijden worden vooropgesteld, in één bepaalden zin. We kunnen die betekenis het eenvoudigst omschrijven door te zeggen: we gebruiken kerk in de betekenis,

waarin we het vinden in uitdrukkingen als de Roomsche kerk, de Hervormde kerk, de Gereformeerde kerk. Dus gelijk het gebezigd wordt van de praktisch naast elkaar staande instituten. Niet in den zin, waarin we ons geloof belijden in één heilige algemeene Christelijke kerk. Ook niet in den zin, waarin we lid zijn van „onze” kerk, omdat we die beschouwen als de meest zuivere openbaring van het lichaam van Christus. Of deze zaak zelf zich zoo maar laat wegcijferen, zal nog aan de orde moeten komen. Nu gaat het er slechts om, dat kerk hier voorkomt als benaming van een historisch verschijnsel.

Zoo vragen we dan, is de regeling van de verhouding tusschen kerk en staat een vraagstuk van politiek of van kerkelijken aard. Die vraag is niet zonder betekenis. We zijn allerminst voorstanders van de leer, dat in den staat wel mag, wat in de kerk verboden is, of omgekeerd, maar het is niet te ontkennen, dat het leven in de kerk en het leven in den staat zijn eigen regelen heeft, omdat ieder een eigen taak heeft, een eigen orde. Beide toch mogen door de zedewet zijn bepaald, de toepassing van de zedewet zal in de kerk niet een andere zijn dan in den staat, maar wel zal ze in elk der levenskringen een onderscheidene zijn, omdat geheel andere gevallen om toepassing vragen. Maar dat is niet het eenige; er is ook een toepassing naar eigen aard, waarop we nog terug komen.

Het zou op zichzelf voor de hand liggend zijn om te meenen, dat de vraag naar de verhouding van kerk en staat er eene is, die zoowel het terrein van den staat als dat van de kerk raakt, inderdaad is dat toch eigenlijk niet het geval. Feitelijk staat het zoo, wanneer de kerk zich naar eigen wet ontwikkelt, komt ze zoo goed als niet met den staat in aanraking, maar ontwikkelt zich de staat naar zijn regels, dan stuit hij zeker op de kerk.

De belemmeringen, die de kerk in Nederland — en over Nederland in den tegenwoordigen tijd spreken wij — van den staat ondervindt, zijn geen belemmeringen te noemen. Een Roomsche priester begeert misschien nog de bevoegdheid een huwelijk te kunnen sluiten, zonder dat de overheid er iets mede te maken heeft, een Protestantsch predikant begeert die bevoegdheid niet. De kerk heeft volle vrijheid haar gang te gaan. Ze mag zich niet vergripen aan de Staatswetten, maar dat is geen regel, die voor de kerk in het bijzonder geldt, doch één, die algemeene geldigheid bezit. De kerk geniet geen bijzondere bescherming, ze deelt met alle vereenigingen en personen in de voorrechten, welk een geordend staatswezen biedt. De kerk begeert niets van den staat, wat anderen niet begeert. Het eenige, wat ze wenscht is, dat ze ook over het terrein van het staatsleven het licht van het Woord Gods kan laten schijnen, wat niemand haar verbiedt. Dan, dat ze ook aan de overheid in verschillende gevallen den wil des Heeren kan laten hooren, wat haar nu zeker niet onmogelijk is, maar ze zou het misschien wel officieeler en nadrukkelijker willen doen. Stel, dat de overheid het kerkegoed zwaar of zwaarder belaste, dan zou dat het leven van de kerk bemoeilijken, maar niet onmogelijk maken. Eerst wanneer er toestanden komen als in Rusland, maar die beteekenen ook tevens de opheffing van den modernen staat, als vervolging dreigt of uitbreekt, wordt de kerk in haar bestaan aangetast.

* * *

Heel anders is het daarentegen met den staat. De overheid heeft krachtens haar eigen roeping haar heerschappij uit te strekken over alle burgers, ook over alle levenskringen. Ze heeft een ordelijk leven te handhaven, door aan elk individu naast het andere, aan elken kring naast den anderen een eigen plaats te verzekeren.

Zoo komt ze ook in aanraking met de kerk. Het kan niet anders. En de moeilijkheid is juist deze, dat de kerk niet een kring wil zijn als alle andere kringen en de overheid toch geneigd zal zijn haar als zoodanig te beschouwen en te behandelen.

Dat betreft de kleine dingen. De kerk zal willen bepalen, op welk uur ze haar godsdienstoefeningen houdt, of ze daar wil laten zingen enz. De overheid komt voor de vraag te staan, moet ik toelaten, dat een kerk uitgaat, op hetzelfde uur, dat vlak er bij een andere uitgaat, mag ik door het kerkgezag de stilte, die voor een nabijzijnd ziekenhuis noodzakelijk is, laten verstoren? Reeds bij zulke gevallen ligt het in den aard van de kerk om niet zonder meer het overheidsgezag te aanvaarden. Maar het gaat nog verder.

Elke kerk ontkent door haar bestaan het bestaansrecht van elke andere. De kerk is exclusief, ze kan niet een andere als met haar op een lijn staande behandelen. Maar de overheid? Moet ze kiezen? Ja zegt Rome en zeggen de confessioneelen. Neen roepen de meeste anderen.

In elk geval de overheid staat voor het probleem. Kiest ze één kerk als de ware, dan doet ze naar het besef van anderen dijn anderen onrecht aan. Kiest ze niet, behandelt ze de kerken op dezelfde wijze, dan geeft ze aan geen enkele de eer en de plaats, die elk voor zich opischt. Alle kerken zullen van de overheid hetzelfde willen ontvangen en dat zal meer dan eens onmogelijk zijn. Het begint al, als Hervormden en Gereformeerden hetzelfde gymnastieklokaal van eenzelfde openbare school op hetzelfde uur willen huren voor hun godsdienstoefening. En van wie moet de Overheid hooren, wat voor haar de wet des Heeren is?

Wij meenen dan ook, dat de vraag naar de verhouding tusschen staat en kerk bij de bestaande verhoudingen in de eerste plaats den staat en niet de kerk in de moeilijkheid brengt. Daarom is het vraagstuk vooral van politiek aard.

Wat natuurlijk niet zeggen wil, dat de kerk er niet een woord over zou hebben mee te spreken.

F. W. GROSHEIDE.

UIT DE SCHRIFT.

De Koningsstad — het juiste adres.

Zij kwamen in de heilige stad.
Matth. 27:53.

Op het juiste adres komt het bij alle brieven aan: men-schenbrieven nemen het met dien regel niet al te nauw; Gods brieven des te meer. En toen God Israël een bericht uit de dooden deed toekomen, zorgde Hij voor een juist adres: hij zond de boodschappers naar de „heilige stad”, naar Jeruzalem. Jezus heeft de koningsstad niet meer beroerd, nadat ze Hem had uitgeworpen. Hij is gegaan naar Galilea, om de schapen, die zonder herder waren, en verstrooid, bijeen te vergaderen. Maar hij heeft toch ook voor de koningsstad gezorgd. En waarom?

In de eerste plaats, omdat Jeruzalem nog altijd de hoofdstad is. God begint bij het begin, en laat het oude niet in den steek, zoolang het niet zelf uit den weg loopt. Jeruzalem, daar zal de stem der dooden spreken, gelijk God op den Pinksterdag de stormen des Geestes ook daar zal ontketen. God begint bij het oude adres: die Hij aangesproken heeft, die heeft Hij aangesproken....

Er is nog een reden, om juist Jeruzalem aan te spreken. Juist Jeruzalem heeft alles gedaan, om het leven weer in het graf terug te werpen, toen het er eenmaal uitgesprongen was! Weet ge nog wel van dat graf in Bethanië, waar Lazarus in gelegen had? Toen uit dat graf Lazarus was getreden, toen was in dankbare bewondering de schare meegetrokken achter Jezus aan. De hooge heeren in Jeruzalem zagen dat met leede oogen aan: ze meesmuilen: zie, de heele wereld loopt hem achterna. Toen heeft juist Jeruzalem een campagne geopend tegen een grafopening in Bethanië; men kan zeggen, dat Lazarus' opwekking het begin van het eind voor Jezus geweest is. Welnu, juist in Jeruzalem gaat God het wonder van Lazarus vermenigvuldigen. Hij wekt niet maar één, doch vele dooden op. Ziet, Sanhedristen, twee werelden loopen Hem achterna: de zichtbare en de onzichtbare! Die God eenmaal onrustig maakt, die heeft Hij onrustig gemaakt....

Gr.)

Ugn.

ling.

at: 2. Cor.

13:47—50.

n. 3.

3 jaar.

0 jaar.

EL!

andel

ILLE

ote keuze

en lokaal

op aanvraag

INEMA - Delft

erscheen de

g van

ook en Myrrha,

lustreerd

Dagboek door

HILDER

levering slechts

5 cent.

is compleet in

overlengen.

prospectus met

in bewerking.

rscheen onlangs

SCHILDER een

ek van

N DEN ROOK

De druk - geb. f4.25

en

ing van Johannes

Sociale Leven

De druk - geb. f3.38

chtige beïjdenis-

zijn in elken

boekhandel ver-

metverhooging

omgaand te ver-

den uitgever

SINEMA - Delft

VAROM ??

ERTENTIE VAN U

ZE PLAATS?

ware verzekerd !!

SINGEL 116

TEL. 68071

LS

onditien — Franc

EN — INRUULEN